عنوان:

به اشتراک‌گذاری عموم در یک فرایند دانش‌پژوهی آموزشی: چه چیزی، چرایی و چگونگی

کد مقاله: ۱۶۴۴

نویسندگان:

اسحاق مرادی[۱]، سیدکامران سلطانی عربشاهی[۲]، شعله بیگدلی[۳]، فخرالسادات میرحسینی[۴*]

۱. استادیار، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران.
۲. استاد، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.
۳. استاد، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.
۴. دانشیار، مرکز تحقیقات عوامل تعیین کننده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران(نویسنده مسئول).

مقدمه: دانش‌پژوهی آموزشی، که با عنوان دانش‌پژوهی یاددهی-یادگیری نیز شناخته می‌شود، یکی از حوزه‌های مهم آموزش پزشکی است. یکی از ویژگی‌های این مفهوم، «به اشتراک‌گذاری با عموم» است. یکی از مشکلات مرتبط با این ویژگی چگونگی اجرایی سازی آن است. به عبارت دیگر، این ویژگی، نیاز به بسط عملیاتی داشت. مطالعه حاضر، به منظور مشخص کردن ابعاد عملیاتی این ویژگی و با طرح سوالاتی مانند چرایی، چه چیزی و چگونگی و مکان و زمان اشتراک‌گذاری با عموم در حین اجرای یک فرایند دانش‌پژوهی آموزشی، انجام شد.

روش: این مطالعه، با رویکرد کیفی و روش تحلیل محتوای هدایت شده و با نمونه‌گیری هدفمند، برپایه مطالعه میرحسینی و همکاران (۲۰۱۸)، در جهت بسط عملیاتی ویژگی‌های دانش‌پژوهی آموزشی انجام شد. یکی از این ویژگی‌ها، «به اشتراک‌گذاری عموم» است. داده‌ها تا رسیدن به اشباع نظری و با انجام ۱۳ مصاحبه عمیق نیمه‌ساختار یافته با صاحب‌نظران این حوزه جمع‌آوری شد. مشارکت‌کنندگان، افراد صاحب‌نظر در زمینه آموزش پزشکی بودند که حداقل یک فرایند دانش پژوهی آموزشی برتر در سطح کشوری داشتند. نمونه‌گیری با روش گلوله برفی نیز صورت گرفت و از افراد صاحب‌نظر، نسبت به معرفی افراد واجد صلاحیت برای مصاحبه، نظرخواهی شد. تجربه آنها در پاسخ به شش سوال کلیدی از نوع Whاخذ و تحلیل شد. این مطالعه، شامل بخشی از نتایج پایان‌نامه دکتری تخصصی رشته آموزش پزشکی مصوب کمیته اخلاق معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ... و با کد IR.IUMS.FMD.REC.1400.285 می‌باشد.

یافته‌ها: تحلیل تجربیات درپاسخ به شش سوال چرایی، چگونگی، چه کسی، چه زمانی، کجا و چه چیزی درباره «به اشتراک‌گذاری عمومی» به استخراج شش طبقه؛ تیم فرآیند آموزشی، رویدادهای فرآیند، محور زمانی و مکانی، فرهنگ سازمانی و مستندات قابل راستی آزمایی، منتج شد. در پاسخ به اینکه «چه چیزی باید به صورت عمومی به اشتراک گذاشته شود»، تمام رویدادهای فرآیند، از جمله مراحل اجرا، نحوه انجام انتقاد، نحوه انجام تعاملات و بازاندیشی، باید به اشتراک گذاشته شوند، از دیدگاه چرایی انجام به اشتراک‌گذاری عمومی، مصاحبه‌شوندگان اظهار داشتند که باید به یک فرهنگ سازمانی تبدیل شود و برای بقای سازمان آموزشی، ضروری است. در پاسخ به سوال «چه کسی به اشتراک‌گذاری عمومی می‌پردازد»، اعضای تیم فرآیند، شامل صاحبان فرآیند و همکاران، با عموم به اشتراک می‌گذارند. از نظر زمانی و مکانی، به اشتراک‌گذاری عمومی همچنین می‌تواند قبل، حین و بعد از فرآیند و در جلسات مختلف شامل جلسات رسمی یا غیررسمی انجام شود. و در نهایت، به اشتراک گذاری عمومی می‌تواند از طریق اسناد الکترونیکی و کاغذی که قابل راستی آزمایی هستند، انجام شود.

گزاره	زیرطبقه(Subcategory)	طبقه(Category)	طبقه از پیش تعیین شده
اعضای تیم فرایند، مشتمل بر صاحبان و همکاران فرایند، اشتراک-گذاری با عموم را انجام می‌دهند.	همکار صاحب	تیم فرایندی	اشتراک گذاری با عموم Shared Publicly
کلیه وقایع فرایندی مشتمل بر مراحل اجرایی، نحوه نقد، نحوه تعاملات و بازاندیشی صورت گرفته باید به اشتراک گذاشته شود.	مراحل فرایند نقد فرایند رفلکشن فرایند تعاملات فرایند	وقایع فرایند	
به اشتراک گذاری عموم، قبل و حین فرایند(ایده) و عمدتا بعد از فرایند(اقدامات)، صورت می‌گیرد.	قبل از فرایند حین فرایند بعد از فرایند	موقعیت زمانی	
به اشتراک‌گذاری عموم، می‌تواند در جلسات رسمی، غیررسمی و نیز علمی صورت گیرد.	جلسات رسمی جلسات غیررسمی جلسات علمی	موقعیت مکانی	
به اشتراک گذاری عموم و ترویج فرایند باید تبدیل به فرهنگ سازمانی شود.	ترویج فرایند دریافت نقد تبادل آموزشی ضمانت اجرایی	فرهنگ سازمانی	
به اشتراک گذاری عموم، از طریق مستندات الکترونیک و کاغذی که قابلیت راستی‌آزمایی دارند می‌تواند صورت گیرد.	الکترونیک کاغذی	مستند قابل راستی‌آزمایی	

نتیجه‌گیری: پاسخ به ۶ سوال کلیدی «چه چیزی، چرایی، چه کسی، چه زمانی، چه مکانی و چگونگی»، ویژگی «به اشتراک‌گذاری عموم» را در مفهوم واقعی یک فرایند دانش‌پژوهی آموزشی، عملیاتی نمود. با توجه به پیامدهای یک فرایند آموزشی دانش‌پژوهی، یعنی تغییر آموزشی، حرکت در راستای نهادینه‌سازی آموزش، خرد عملی و گفتمان آموزشی و همچنین ایجاد یک اسکالر یا عالم در حیطه‌ی اقدامات فرایندی انجام شده است. این روش عملیاتی‌سازی استخراج شده در مطالعه حاضر می‌تواند در کنار تحقق دیگر ویژگی‌ها به این پیامدهای مذکور منجر گردد.